

GIVAS IKS AVD AVLØP
Otervegen 9
2211 KONGSVINGER

Saksbehandler, innvalgstelefon
Merethe Kleiven, 61266083

Inspeksjonsrapport: Tilsyn med Sand og Kirkenær renseanlegg og ledningsnett, GIVAS IKS, kontrollnummer 2024.057.I.SFIN

Denne rapporten omhandler forhold som ble avdekket under tilsyn hos GIVAS IKS (org.nr. 98932385) med Sand og Kirkenær renseanlegg og tilhørende ledningsnett den 26. august 2024.

Rapporten består av følgende deler:

- Del 1: Resultatet av tilsynet
- Del 2: Statsforvalterens vurdering og begrunnelse
- Del 3: Informasjon om tilsynet
- Del 4: Annen informasjon

Del 1: Resultater fra tilsynet

Denne delen gir en oversikt over resultatet av tilsynet og hva dere må gjøre til gitte frister. Nærmere beskrivelse fremgår av del 2.

Statsforvalteren avdekket avvik som dere må rette snarest.

Statsforvalteren avdekket følgende avvik under tilsynet:

- Avvik 1: Mangelfull fornyelse og vedlikehold av ledningsnett
- Avvik 2: Manglende overholdelse av rensekrav på Sand renseanlegg
- Avvik 3: Påslipp av prosessvann fra industri som forringer renseprosessen

Avvik er manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

GIVAS IKS må snarest rette opp avvikene.

Statsforvalteren avslutter tilsynet

Avvikene i denne rapporten var også et tema i forbindelse med egenkontrollrapporten. I etterkant av tilsynet fikk vi en tilbakemelding fra GIVAS IKS knyttet til egenkontrollrapporteringen, og vi anser denne tilbakemeldingen som tilstrekkelig også for avvikene vi avdekket på tilsynet. Vi legger til grunn at kommunen følger sin plan om reduksjon av fremmedvann i Nord-Odal, og tar kontakt med kommune og industri for å løse problemene knyttet til industripåslipp.

Vi anser derfor oppfølgingen etter tilsynet som avsluttet.

Del 2: Statsforvalterens vurdering og begrunnelse

Avvik 1: Mangelfull fornyelse og vedlikehold av ledningsnett

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Tillatelsens (2016.0927.T) pkt. 2.2.1, 2.2.3, 2.3.2, 2.3.3, 2.6
- Forskrift om begrensning av forurensing § 14-5 om avløpsnett

Beskrivelse av krav

2.2.1. Avløpsnettets skal dimensjoneres, bygges, driftes, vedlikeholdes og fornyes slik at det er tilstrekkelig og stabil yteevne under alle normale, lokale klimatiske forhold.

2.2.3. Utslippene fra avløpsanleggene er isolert sett uønsket, i den grad dette påvirker resipienten utover naturtilstanden i vassdraget. Dette gjelder spesielt utslipp av urensset avløpsvann. Selskapet plikter å drifte anleggene kost-/nyttmessig optimalt og redusere utslippene så langt dette er mulig uten urimelige kostnader.

2.3.2. Overvann skal separeres fra sanitært avløpsvann for å redusere utslippene fra avløpsnettets og stabilisere driften ved renseanlegget.

2.3.3. Overvann skal separeres fra sanitært avløpsvann.

2.6 Selskapet skal sikre at avløpsnett og tilhørende komponenter (kummer, pumpestasjoner og overløp) vedlikeholdes og fornyes på en forsvarlig og langsiktig måte, slik at god teknisk tilstand og tilsiktet funksjon til enhver tid opprettholdes.

Vurdering

På overordnet nivå er fornyelsen av ledningsnettets i Grue og Nord-Odal kommune for lav, og har de siste årene heller ikke blitt sanert i tråd med GIVAS IKS sin egen målsetning.

Om man ser mer spesifikt på Sand ra og tilhørende ledningsnett synliggjøres problemet med manglende vedlikehold og fornyelse tydelig. Her er problemet med fremmedvann åpenbart, med et høyt antall overløpshendelser årlig de siste årene. Det er spesielt problematisk i området nord for renseanlegget fra søndre enden av Råsån og ned til utløpet i Sandsjøen. Pumpestasjonene ved Templet, Syverstuq og Sandsfossen klarer ikke å håndtere avløpsmengdene ved store nedbørsmengder på grunn av fremmedvann. For å minimere overløpshendelser og mengder driftes disse pumpestasjonene manuelt i perioder med mye nedbør. Det er også gjort vurderinger av hvor det er minst problematisk å slippe overløpet, noe som har resultert i at pumpestasjonen ved Templet oftest går i overløp. Selv om anlegget driftes aktivt for å minimere problemene knyttet til overløp som følge av fremmedvann, og man har gjort gode vurderinger knyttet til overløpspunkter, er det åpenbart at det må gjøres ytterligere tiltak på ledningsnettets. Slik situasjonene er i dag er det flere pumpestasjoner som i realiteten fungerer som driftsoverløp, noe som ikke er i tråd med loverket. Vi er kjent med, jf. tilbakemeldingen på egenkontrollrapporten for 2023, at dere i 2024 har satt av ressurser til kartlegging og utbedring av ledningsnettets på denne strekningen.

Avvik 2: Manglende overholdelse av rensekrav på Sand renseanlegg

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Tillatelsen (2016.0927.T) pkt. 2.4

Beskrivelse av krav

Rensekrav Sand tettbebyggelse

Kontrollparametere						
P _{tot}			KOF _{Cr}		BOF ₅	
mg/l	Rensegrad %	Tonn/år	mg/l	Rensegrad %	mg/l	Rensegrad %
0,5	95	0,06		75		70

Vurdering

I 2023 ble ingen av kravene knyttet til rensing av totalt fosfor overholdt. Heller ikke tillatelsens rensekrav for KOF ble overholdt. Samlet sett ble sekundærrensekravet derfor ikke overholdt, selv om kravene for BOF₅ overholdes.

Avvik 3: Påslipp av prosessvann fra industri som forringer renseprosessen

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Tillatelsen (2016.0927.T) pkt. 2.5.5

Beskrivelse av krav

Påslipp av prosessvann fra industri og annen virksomhet til kommunalt nett skal skje på en slik måte at krav til utslipp fra ledningsnett og renseanlegg overholdes, og at slamkvalitet ikke forringes med tanke på disponering og bruk.

Vurdering

Det er noe industripåslipp til Sand renseanlegg. Det er mistanke om at det er påslipp fra industri som fører til problemene med felling og ettersedimentering på grunn av lav pH på avløpsvannet. Dette fører igjen til at avløpsvannet ikke renses godt nok og til at grenseverdiene i utslippstillatelsen ikke overholdes.

GIVAS IKS, som eier og drifter av anlegget, plikter å sikre at påslipp fra industri ikke fører til problemer med driften av anlegget. Det er Nord-Odal kommune som er myndighet for påslipp til kommunalt avløpsnett iht. forurensingsforskriftens kapittel 15A. Det er derfor svært viktig at GIVAS IKS har gode rutiner som sikrer en god dialog med kommunene, og at kommunene videre følger opp problematiske påslipp fra industri som myndighet på området.

Vedtak om gebyr

Statsforvalteren vedtar at GIVAS IKS må betale et gebyr på 40 400 kr for tilsynet. Dette tilsvarer sats 2 for tilsyn av inntil en dags varighet. Statsforvalteren varslet gebyrsats 1, på 50 400 kr, men ser at medgått og forventet ressursbruk er lavere enn først antatt og har derfor gått ned en gebyrsats. Vedtaket er gitt med hjemmel i forurensningsforskriften § 39-7.

Dere vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen.

Statsforvalteren er pålagt å ta gebyr for tilsyn på forurensningsområdet. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Vi viser til varsel om gebyr datert 2.07.2024 og til forurensningsforskriftens kapittel 39, for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Dere har rett til å klage

Dere har rett til å klage på vedtaket. Retten til å klage er gitt i forvaltningsloven kap. VI. En klage bør være skriftlig begrunnet og må sendes til Statsforvalteren innen tre uker etter at dere mottar dette brevet. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsatt ovenfor må betales inn. Dersom vi tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

Del 3: Informasjon om tilsynet

Gjennomføring av tilsynet

Tilsynet er gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Vår hjemmel til å føre tilsyn er forurensningsloven § 48. Rapporten gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av GIVAS IKS sitt miljøarbeid eller miljøstatus.

Tilsynet er en del av Statsforvalterens risikobaserte tilsyn.

Fra Statsforvalteren deltok:

- Merethe Kleiven
- Linn Rueslåtten

Kontaktperson hos GIVAS IKS:

- Tine Fjellstad

Anlegg kontrollert

Følgende anlegg tilhørende GIVAS IKS ble kontrollert under tilsynet:

- Sand renseanlegg og ledningsnett (anleggsnr. 3414.0018.01)
- Kirkenær renseanlegg og ledningsnett (anleggsnr. 3417.0023.01)

Tema kontrollert

Overordnet tema for tilsynet var kontroll av at det samlede avløpssystemet er innrettet i tråd med regelverket og gjeldene tillatelse.

Følgende tema ble kontrollert:

- Internkontroll
- Utslipp til vann
- Resipientvurderinger
- Overordnede planarbeidet knyttet til avløp (hovedplaner, saneringsplaner o.l.)

Regelverk

Tilsynet omfattet følgende regelverk:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) med underliggende forskrifter
- Forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)

Del 4: Annen informasjon

Andre forhold

Ny tillatelse

GIVAS IKS har i dag en samletillatelse for alle avløpsanleggene sine. Denne tillatelsen ble gitt i 2016, og gjelder tettbebyggelsene Kongsvinger, Kirkenær, Sand, Skotterud og Magnor med tilhørende renseanlegg og ledningsnett. I tillegg har Sør-Odal nå blitt en del av GIVAS IKS, noe som innebærer at GIVAS IKS har tatt over drift- og eierskap til Skarnes renseanlegg. Skarnes tettbebyggelse med tilhørende avløpsanlegg har en tillatelse fra 2014.

Statsforvalteren har i henhold til § 18 tredje ledd rett til å tilbakekalle eller endre en tillatelse 10 år etter at den ble gitt. Vi er kjent med at det nå foregår utredninger for flere av GIVAS sine anlegg for å se på hvordan man best sikrer overholdelse av sekundærrensekrav fra 2026, og framtidig krav til nitrogenrensing for alle tettbebyggelser over 10 000 pe innenfor Oslofjordens nedbørsfelt. I tillegg erstatter nytt Eidskog ra Magnor ra og Skotterud ra og vil få en egen utslippstillatelse. Vi mener derfor at det vil være mest hensiktsmessig å gi én tillatelse per kommune som regulerer alle tettbebyggelsene over 2000 pe innenfor den enkelte kommune. Vi ser derfor for oss at GIVAS IKS vil få fem utslippstillatelser, se tabellen under. Dersom de pågående utredningen fører til at avløpsvannet i de ulike kommunen føres til et stort felles renseanlegg, vil det likevel utarbeides en tillatelse per kommune som regulerer ledningsnettet.

Kommune	Tettbebyggelse	Anlegg
Kongsvinger	Kongsvinger	Kongsvinger renseanlegg og ledningsnett
Eidskog	Eidskog	Eidskog renseanlegg og ledningsnett Erstatter Magnor ra og Skotterud ra med tilhørende ledningsnett.
Nord-Odal	Sand	Sand renseanlegg og ledningsnett
Sør-Odal	Skarnes	Skarnes renseanlegg og ledningsnett
Grue	Kirkenær	Kirkenær renseanlegg og ledningsnett

Dere har anledning til å kommentere på rapporten

Dere har anledning til å kommentere på faktiske feil i denne rapporten. Eventuelle kommentarer må sendes Statsforvalteren innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Rapporten vil være offentlig tilgjengelig

Denne rapporten er tilgjengelig for offentligheten via Statsforvalterens postjournal på einnsyn.no, i tråd med offentlighetsloven.

Med hilsen

Tore Pedersen (e.f.)
avdelingsdirektør

Merethe Kleiven
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Grue kommune
Nord-Odal kommune

Postboks 94
Herredsvegen 2

2261
2120

KIRKENÆR
SAGSTUA